13. 5. 2010

ID: 62477

Trestný čin ublížení na zdraví

Pokud při vzniku následku (účinku) trestného činu spolupůsobilo více příčin, je třeba hodnotit každou příčinu relevantní pro vznik následku zvlášť a určit její důležitost (význam) pro následek, který měl z jednání pachatele nastat. V případech, kdy jednání pachatele je pouze jedním článkem řetězu příčin, které způsobily následek, může být příčinou následku i tehdy, jestliže by nenastal bez spolupůsobení (jednání) třetí osoby.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 3 Tdo 883/2009, ze dne 17.2.2010)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl dne v neveřejném zasedání o dovolání, které podal obviněný G. S., proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 2. 2009, č. j. 39 To 73/2008-283, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Frýdku-Místku pod sp. zn. 1 T 46/2008, tak, že podle § 265k odst. 1 tr. ř. se zrušuje rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 2. 2009, č. j. 39 To 73/2008-283. Podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. se zrušují i všechna další rozhodnutí na zrušené rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. se Krajskému soudu v Ostravě přikazuje, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění :

Rozsudkem Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 25. 8. 2008, č. j. 1 T 46/2008-228, byl obviněný G. S. uznán vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 223 trestního zákona (tj. zákona č. 140/1961 Sb., účinného do 31. 12. 2009 /dále jen „tr. zák.“) na tom skutkovém základě, že „v blíže nezjištěné době kolem dne 20. 12. 2006 v Š., na ulici V., v areálu a sídlech společností Italia Transport, s. r. o., a Europatransport, s. r. o., nejprve jako řídící pracovník bez stavebního povolení nařídil namíchání betonové směsi na ostění vjezdového otvoru objektu skladu, nedostatečné kvality s nízkou dávkou cementu, a poté dne 27. 12. 2006 kolem 09.00 hodin nařídil demontáž plastového bednění dodatečného dobetonování ostění, aniž si ověřil kvalitu a pevnost betonu, v důsledku čehož a z důvodu nepevnosti se ostění zřítilo a zasáhlo zde se pohybujícího zaměstnance M. O., který tak utrpěl zranění spočívající ve zhmoždění v temenní části hlavy a záhlaví, oděrkách, krevních podlitinách a otoku přední strany pravého bérce, dysfunkci krčně hrudního přechodu páteře s porušením stability krčního úseku a zlomenině těla 10. hrudního obratle s obvyklou délkou léčení v trvání 5 až 6 týdnů“. Za to byl podle § 223 tr. zák. odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání tří měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání patnácti měsíců. Výrokem podle § 229 odst. 1 tr. ř. soud odkázal poškozeného M. O. s uplatněným nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

O odvolání obviněného proti předmětnému rozsudku rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 9. 2. 2009, č. j. 39 To 73/2008-283, jímž podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil. Za podmínek § 259 odst. 3 tr. ř. pak sám ve věci znovu rozhodl tak, že obviněného uznal vinným trestným činem ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. na částečně modifikovaném skutkovém základě, že obviněný „v přesně nezjištěné době kolem 20. 12. 2006 v Š., na ul. V., v areálu a sídlech společností Italia Transport, s. r. o., a Europatransport, s. r. o., jako řídící pracovník bez stavebního povolení a příslušné dokumentace v rozporu s §§ 44 odst. 1, 54 a 55 odst. 1 zákona č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu a § 4 odst. 1, 8 vyhlášky č.

324/1990 Sb., o bezpečnosti práce a technických zařízení při stavebních pracích a v rozporu s bodem 1. stavebního povolení Městského úřadu v Š. ze dne 22. 2. 2007 nařídil namíchání betonové směsi na ostění vjezdového otvoru objektu skladu nedostatečné kvality s nízkou dávkou cementu a dne 27. 12. 2006 kolem 9.00 hod. nařídil demontáž plastového bednění dodatečného dobetonování ostění, aniž si ověřil kvalitu a pevnost betonu, v důsledku čehož a z důvodu nepevnosti se ostění zřítilo a zasáhlo zde se pohybujícího zaměstnance M. O., který utrpěl zranění v podobě zhmoždění v temenní části hlavy a záhlaví, oděrek, krevních podlitin a otoku přední strany pravého bérce, dysfunkce krčně hrudního přechodu páteře s porušením stability krčního úseku a zlomeniny těla 10. hrudního obratle s obvyklou dobou léčení nejméně pěti týdnů“. Podle § 223 tr. zák. pak obviněnému uložil trest odnětí svobody v trvání tří měsíců, jehož výkon mu podle § 58 odst. 1 tr. zák. a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložil a na zkušební dobu v trvání jednoho roku. O uplatněném nároku poškozeného M. O. na náhradu škody rozhodl odvolací soud stejně jako soud prvního stupně a výrokem podle § 229 odst. 1 tr. ř. ho odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních. Rozsudek odvolacího soudu nabyl právní moci dne 9. 2. 2009 (§ 139 odst. 1 písm. a/ tr. ř.).

Proti citovanému rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný G. S. následně dovolání, přičemž uplatněným dovolacím důvodem byl důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku dovolatel především namítl, že soudy obou stupňů se dostatečně nezabývaly otázkou jeho odborné kvalifikace pro provádění stavebních prací, dále otázkou, zda činnost vykonávaná zaměstnanci na stavbě vyžadovala stavební povolení, a konečně otázkou, do jaké míry případné porušení postupů při výstavbě ostění mělo vliv na vznik zranění poškozeného M. O. Poukázal na své odborné znalosti a zkušenosti při výrobě betonu a na tomto základě dovodil, že pro přibetonování ostění nebylo stavebního povolení třeba, když stavební povolení ze dne 22. 2. 2007 se týkalo rozsáhlých stavebních prací, nikoli stavby ostění na vjezdových vratech. V další části dovolání namítl nelogičnost konstrukce skutku, jak byl popsán v rozsudku odvolacího soudu, kde je mu mimo jiné kladeno za vinu, že předmětným jednáním v prosinci 2006 porušil bod 1/ stavebního povolení vydaného teprve dne 22. 2. 2007. Soudu vytkl také značnou obecnost aplikace § 4 odst. 1, odst. 8 vyhlášky č. 324/1990. Podle názoru dovolatele se soud náležitě nevypořádal s tím, kterou konkrétní povinnost svým jednáním vlastně porušil, když pro daný druh prací ve skutečnosti nebylo nutno zpracovávat stavební dokumentaci a pracovníky s ní seznamovat. Přesto i za předpokladu, že by skutečně porušil ustanovení tehdy platného stavebního zákona či předpisů upravujících bezpečnost práce, není podle dovolatelova přesvědčení dána příčinná souvislost mezi soudem dovozovaným porušením v rozsudku uvedených norem a zraněním poškozeného.

V posledně uvedené souvislosti dovolatel poukázal na vlastní skutkovou verzi celé události, podle níž zaměstnanci postupovali nesprávně a v rozporu s jeho pokyny, pokud při odstraňování bednění použili destruktivní metodu. Dovolatel se neztotožnil ani se závěry znaleckého posudku ohledně nízké kvality použitého betonu. Tento posudek podle něj navíc nedává jednoznačnou odpověď na otázku, co bylo hlavní příčinou pádu betonového ostění, k němuž především nedošlo z důvodu dovolatelova pochybení, ale v důsledku nerespektování pokynů, které dal zaměstnancům provádějícím stavební práce.

Své dovolání uzavřel obviněný tím, že na podkladě obecných ustanovení právních předpisů citovaných v tzv. skutkové větě výroku rozsudku odvolacího soudu by prakticky vždy bylo možno postihnout osoby nadřízené zaměstnanci, kterému se stal pracovní úraz. Soudy však nevzaly v úvahu, že je rozdíl mezi pracovněprávní odpovědností zaměstnavatele za pracovní úraz zaměstnance a trestněprávní odpovědností konkrétní osoby. V daném případě pak nelze dovodit, že by porušení soudem citovaných předpisů bylo jednak skutečnou příčinou úrazu poškozeného a zároveň i skutečností, která by zakládala dovolatelovu trestní odpovědnost za vzniklý následek (účinek). Proto navrhl, aby dovolací soud vydal rozhodnutí, jímž zruší rozhodnutí Krajského soudu v Ostravě ze dne

9. 2. 2009, sp. zn. 39 To 73/2008, i rozhodnutí Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 25. 8. 2008, sp. zn. 1 T 46/2008, ve všech výrocích a přikáže věc Okresnímu soudu ve Frýdku-Místku k novému projednání a rozhodnutí.

K podanému dovolání se v souladu s ustanovením § 265h odst. 2 tr. ř. písemně vyjádřil státní zástupce činný u Nejvyššího státního zastupitelství (dále jen „státní zástupce“), který nejprve stručně zrekapituloval dovolací argumentaci obviněného a připomněl, že v rámci uplatněného hmotně právního důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. b) tr. ř. nelze vytýkat nesprávnost nebo neúplnost skutkových zjištění, popř. nesprávnost hodnocení důkazů soudy (§ 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř.). Zvolenému dovolacímu důvodu proto obsahově neodpovídají námitky dovolatele, jež směřují do oblasti skutkových zjištění a kterými dovolatel polemizuje se závěry znalce z oboru stavebnictví či poukazuje na nerespektování svých pokynů zaměstnanci, když dovolatelem uváděná tvrzení nemají žádnou oporu v soudy zjištěném skutkovém stavu věci.

Další námitky týkající se přílišné obecnosti předpisů, jejichž porušení je dovolateli vytýkáno, a nedostatku příčinné souvislosti mezi jejich porušením a úrazem poškozeného, naopak podle názoru státního zástupce deklarovanému dovolacímu důvodu odpovídají a je třeba považovat je za částečně důvodné. Státní zástupce pak přisvědčil argumentaci dovolatele v tom, že není možné, aby mu bylo přičítáno k tíži provádění prací bez stavebního povolení a zároveň i porušení povinností stanovených stavebním povolením, které bylo vydáno až následně, tedy po inkriminované události. Z výroku rozhodnutí odvolacího soudu ani z jeho odůvodnění podle státního zástupce zároveň nevyplývá, co bod 1/ stavebního povolení Městského úřadu v Š. ze dne 22. 2. 2007 vlastně obsahoval. Provádění stavby bez stavebního povolení je sice porušením zákonných povinností ze strany stavebníka, avšak stěží lze jen z této skutečnosti dovodit, že porušení ustanovení § 55 odst. 1 stavebního zákona v tehdy účinném znění by mělo zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život a zdraví. Toto ustanovení navíc ani nebylo primárně určeno k ochraně života a zdraví. Z jeho porušení proto nelze dovozovat porušení důležité povinnosti ve smyslu ustanovení § 223 tr. zák. Otázkou, zda k prováděným stavebním pracím bylo stavební povolení zapotřebí či nikoliv, není podle státního zástupce nutné se blíže zabývat, neboť z výše uvedených důvodů nemá pro rozhodnutí větší důležitost. Samotná skutečnost, že pracovníci nebyli seznámeni se stavební dokumentací a tato navíc ani nebyla řádně zpracována, má - s ohledem na okolnosti posuzovaného případu - jako příčina následku spočívajícího ve zranění poškozeného M. O. také jen druhořadý význam.

Podle státního zástupce totiž podstata protiprávního jednání dovolatele, které zároveň bylo v přímé příčinné souvislosti se zraněním poškozeného, spočívala v tom, že nařídil namíchání betonové směsi na ostění v nedostatečné kvalitě (s nízkou dávkou cementu) a posléze nařídil i předčasnou demontáž plastového bednění. Takové jednání by bylo možno považovat za porušení důležité povinnosti podle § 223 tr. zák. Postup při provádění betonářských prací, v jehož rámci měl dovolatel podle státního zástupce především pochybit, však neupravuje žádné ze zákonných ustanovení citovaných ve výroku o vině napadeného rozsudku. Za této situace pak nelze učinit spolehlivý závěr o tom, zda skutek v podobě vymezené v tzv. skutkové větě výroku rozsudku vykazuje všechny znaky trestného činu ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. Provádění betonářských prací přitom v inkriminované době upravovala ustanovení § 29 - § 36 vyhlášky č. 324/1990 Sb., když ustanovení § 35 této vyhlášky upravovalo speciálně postup při odbedňování. Bylo proto namístě zabývat se zejména otázkou, zda dovolatel porušil některé konkrétní ustanovení vyhlášky č. 324/1990 Sb., popř. jiného předpisu vztahujícího se k ochraně života a zdraví při práci, a zda toto porušení (popř. v kontextu se skutečností, že společnosti Italia Transport, s. r. o., a Europatransport, s. r. o., zřejmě neměly oprávnění k provádění stavebních prací a že práce nebyly prováděny dostatečně kvalifikovanými osobami) je v daném případě možno považovat za porušení důležité povinnosti ve smyslu ustanovení § 223 tr. zák.

Vzhledem k výše uvedeným důvodům státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky

podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 2. 2009, sp. zn. 39 To 73/2008, a aby tomuto soudu podle § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Současně navrhl, aby Nejvyšší soud v souladu s ustanovením § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. učinil toto rozhodnutí v neveřejném zasedání. S rozhodnutím věci v neveřejném zasedání vyslovil souhlas i pro případ jiného než navrhovaného rozhodnutí (§ 265r odst. 1 písm. c/ tr. ř.).

Obviněný G. S. je podle § 265d odst. 1 písm. b) tr. ř. osobou oprávněnou k podání dovolání pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká. Dovolání bylo podáno v zákonné dvouměsíční dovolací lhůtě (§ 265e odst. 1 tr. ř.), prostřednictvím obhájce (§ 265d odst. 2 věta první tr. ř.) a současně splňuje formální a obsahové náležitosti předpokládané v ustanovení § 265f odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud České republiky (dále jen „Nejvyšší soud“) jako soud dovolací (§ 265c tr. ř.) dále zkoumal, zda v předmětné věci jsou splněny podmínky přípustnosti dovolání podle § 265a tr. ř., a shledal, že dovolání je přípustné podle § 265a odst. 1, odst. 2 písm. a) tr. ř., neboť napadá rozhodnutí soudu druhého stupně, kterým bylo pravomocně rozhodnuto ve věci samé, a směřuje proti rozhodnutí, kterým byl obviněný uznán vinným a byl mu uložen trest.

Poněvadž dovolání lze podat jen z důvodů uvedených v ustanovení § 265b tr. ř., bylo dále zapotřebí posoudit otázku, zda konkrétní důvody, o které obviněný dovolání opírá, lze podřadit pod dovolací důvod podle ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na který je v dovolání odkazováno. Toto zjištění má zásadní význam z hlediska splnění podmínek pro provedení přezkumu napadeného rozhodnutí dovolacím soudem a pro stanovení rozsahu tohoto přezkumu (§ 265i odst. 3 tr. ř.).

Důvod dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. je dán v případech, kdy rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Uvedenou formulací zákon vyjadřuje, že dovolání je určeno k nápravě právních vad rozhodnutí ve věci samé, pokud tyto vady spočívají v právním posouzení skutku nebo jiných skutečností podle norem hmotného práva, nikoliv z hlediska procesních předpisů. S poukazem na uvedený dovolací důvod není tedy možné se domáhat přezkoumání skutkových zjištění, na nichž je napadené rozhodnutí založeno. Zjištěný skutkový stav věci, kterým je dovolací soud vázán, je při rozhodování o dovolání hodnocen pouze z toho hlediska, zda skutek nebo jiná okolnost skutkové povahy byly správně právně posouzeny, tj. zda jsou právně kvalifikovány v souladu s příslušnými ustanoveními hmotného práva. To znamená, že dovolací soud musí vycházet ze skutkového stavu tak, jak byl zjištěn v průběhu trestního řízení a jak je vyjádřen ve výroku odsuzujícího rozsudku a rozveden v jeho odůvodnění, a je povinen zjistit, zda je právní posouzení skutku v souladu s vyjádřením způsobu jednání v příslušné skutkové podstatě trestného činu s ohledem na zjištěný skutkový stav. Těžiště dokazování je totiž v řízení před soudem prvního stupně a jeho skutkové závěry může doplňovat, popřípadě korigovat jen soud druhého stupně v řízení o řádném opravném prostředku (§ 259 odst. 3 tr. ř., § 263 odst. 6, odst. 7 tr. ř.). Tím je naplněno základní právo obviněného dosáhnout přezkoumání věci ve dvoustupňovém řízení ve smyslu čl. 13 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“) a čl. 2 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě. Dovolací soud není obecnou třetí instancí zaměřenou na přezkoumání všech rozhodnutí soudů druhého stupně a samotnou správnost a úplnost skutkových zjištění nemůže posuzovat už jen z toho důvodu, že není oprávněn bez dalšího přehodnocovat provedené důkazy, aniž by je mohl podle zásad ústnosti a bezprostřednosti v řízení o dovolání sám provádět (srov. omezený rozsah dokazování v dovolacím řízení podle § 265r odst. 7 tr. ř.). Pokud by zákonodárce zamýšlel povolat Nejvyšší soud jako třetí stupeň plného přezkumu, nepředepisoval by (taxativně) velmi úzké vymezení dovolacích důvodů (k tomu viz např. usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. IV. ÚS 73/03).

S ohledem na skutečnosti rozvedené v předcházejících odstavcích je zřejmé, že dovolacímu důvodu

podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. neodpovídá námitka dovolatele, že si úraz přivodil svým počínáním především poškozený M. O. sám, když nedbal jeho pokynů při odstraňování bednění na vadném betonovém ostění a následně nezastavil z důvodu vlastní bezpečnosti úklidové práce v jeho bezprostřední blízkosti. Uvedená námitka totiž zcela odhlíží od skutkových zjištění, z nichž mimo jiné soudy obou stupňů vycházely při hmotně právním posouzení jednání dovolatele. Z nich totiž žádné takové nezodpovědné jednání poškozeného či jiného zaměstnance (v rozporu s pokyny vydanými dovolatelem) nevyplynulo. Stejný závěr je pak nutno přijmout i pokud jde o námitku nesprávnosti znaleckého posudku ke kvalitě betonu použitého k dobetonování vrat haly a jejího vlivu na pád pilíře. Tyto námitky se ve skutečnosti týkají primárně procesní stránky věci (hodnocení důkazů) a přímo směřují k revizi skutkových zjištění, ze kterých soudy při hmotně právním posouzení skutku vycházely. To znamená, že dovolatel svůj mimořádný opravný prostředek zčásti nezaložil na hmotně právních - byť v dovolání formálně proklamovaných - důvodech, nýbrž na procesním základě (§ 2 odst. 5, odst. 6 tr. ř.) se domáhal revize (přehodnocení) soudem učiněných skutkových závěrů. Tuto část jeho námitek proto pod shora uvedený dovolací důvod podřadit nelze.

Nejvyšší soud si je vědom, že v aktuální judikatuře Ústavního soudu (viz např. nálezy ve věcech pod sp. zn. I. ÚS 4/04, sp. zn. III. ÚS 84/94) bylo opakovaně zdůrazněno, že důvody dovolání podle § 265b odst. 1 tr. ř. (zejména dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g/ tr. ř.) jsou v dovolacím řízení vykládány Nejvyšším soudem příliš restriktivně a že rozhodnutí obecného soudu by bylo nutné považovat za vydané v rozporu s ústavně zaručeným právem na spravedlivý proces v případech, jestliže by právní závěry obecného soudu byly v extrémním nesouladu s učiněnými skutkovými zjištěními (včetně úplné absence skutkových zjištění). V posuzované věci však o takový případ podle názoru Nejvyššího soudu nejde, neboť soudy ve věci dovolatele založily svá skutková zjištění a z nich plynoucí právní závěry na rozboru obsahu ve věci provedených důkazů, přičemž svůj postup při hodnocení důkazů ve svých rozhodnutích v souladu s ustanovením § 125 odst. 1 tr. ř. v potřebném rozsahu vyložily a odůvodnily.

Ke skutkovým námitkám dovolatele lze toliko dodat, že v § 2 odst. 5 tr. ř. ani § 2 odst. 6 tr. ř. zákon nestanoví žádná pravidla jak pro míru důkazů potřebných k prokázání určité skutečnosti, tak stanovící relativní váhu určitých druhů či typů důkazů. Z hlediska práva na spravedlivý proces je však klíčový požadavek náležitého odůvodnění rozsudku ve smyslu ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř. (srov. např. usnesení Ústavního soudu ze dne 28. 6. 2008, sp. zn. III. ÚS 1285/08, str. 3). V tomto směru nelze odvolacímu soudu ani soudu prvního stupně vytknout pochybení.

Dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. byl dovolatelem uplatněn právně relevantně pouze v té části dovolání, v níž zpochybnil závěr odvolacího soudu, podle něhož porušení obecných ustanovení právních předpisů citovaných ve skutkové větě napadeného rozsudku mělo bezprostřední vliv na vznik zranění poškozeného, a dále námitkou, že mu bylo přičítáno k tíži porušení ustanovení bodu 1/ stavebního povolení vydaného příslušným stavebním úřadem až dne 22. 2. 2007, tedy přibližně dva měsíce po inkriminované události.

Poněvadž Nejvyšší soud neshledal žádný z důvodů pro odmítnutí dovolání (jako celku), přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroku rozhodnutí, proti němuž bylo dovolání podáno, a to v rozsahu a z důvodů, jež byly v dovolání relevantně uvedeny, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům:

V obecné rovině je nejprve zapotřebí uvést, že trestného činu ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. se dopustí pachatel, který jinému z nedbalosti ublíží na zdraví tím, že poruší důležitou povinnost vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona. Pod pojmem „důležitá povinnost“ je třeba rozumět takovou povinnost, jejíž porušení má za dané situace zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví, resp. kdy jejím porušením může snadno dojít k takovému následku (v judikatuře srov. např. rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních

rozhodnutí a stanovisek /dále jen SbRt./ pod č. 11/1964). Zároveň je nutno dovodit, že mezi porušením důležité povinnosti a následkem trestného činu je příčinná souvislost (k tomu přiměřeně srov. rozhodnutí publikovaná pod č. 31/1966 SbRt., č. 5/1962 nebo č. 39/1963 SbRt.). Pro úplnost je třeba dále připomenout, že pokud při vzniku následku (účinku) trestného činu spolupůsobilo více příčin, je třeba hodnotit každou příčinu relevantní pro vznik následku zvlášť a určit její důležitost (význam) pro následek, který měl z jednání pachatele nastat. V případech, kdy jednání pachatele je pouze jedním článkem řetězu příčin, které způsobily následek, může být příčinou následku i tehdy, jestliže by nenastal bez spolupůsobení (jednání) třetí osoby (srov. rozhodnutí č. 72/1971 SbRt.). Z hlediska subjektivní stránky se u pachatele vyžaduje nedbalostní zavinění (§ 5 tr. zák.).

V nyní posuzovaném případě se soudy (v konečné fázi řízení zejména odvolací soud) výše uvedenými hledisky důsledně neřídily. Obviněnému (dovolateli) je kladeno za vinu, že trestný čin ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. spáchal tak, že „jinému z nedbalosti ublížil na zdraví tím, že porušil důležitou povinnost vyplývající z jeho postavení“. V rozhodnutích (včetně tzv. skutkových vět rozsudků) je označován jako „řídící pracovník“, aniž by toto jeho postavení bylo blíže vymezeno, tj. zda se jednalo o fyzickou osobu provádějící stavební práce („dodavatel stavebních prací“) anebo šlo toliko o odpovědného pracovníka pověřeného řízením práce na svěřeném úseku s pravomocí samostatně rozhodovat (srov. § 1 odst. 2, § 2 písm. f) tehdy účinné vyhlášky č. 324/1990 Sb., Českého úřadu bezpečnosti práce a Českého báňského úřadu o bezpečnosti práce a technických zařízení při stavebních pracích, v tehdy účinném znění /dále jen „vyhláška č. 324/1990 Sb.“/). Jestliže odvolací soud obviněnému (dovolateli) vytýká porušení § 4 odst. 1 vyhl. č. 324/199 Sb., pak lze mít za to, že ho považoval za „dodavatele stavebních prací“ a nikoliv jen za osobu pověřenou řízením stavebních prací. V tomto smyslu pak mělo být zkoumáno, zda a na základě čeho byl k výkonu takové činnosti vůbec oprávněn (viz zpráva Oblastního inspektorátu bezpečnosti práce na č. l. 51 spisu). Objasnění této otázky má přitom z hlediska posouzení dovolatelových povinností, zejména povinností důležitých podle § 223 tr. zák., zásadní význam, a to jak z hlediska porušení stavebního zákona (zák. č. 50/1976 Sb. v tehdy účinném znění), tak vyhlášky č. 324/1990 Sb. či jiných technologických či bezpečnostních norem vztahujících se k inkriminované události.

Dovolateli je pak nutno přisvědčit v tom, že mu nelze přičítat k tíži, že řídil stavební práce bez stavebního povolení, a současně to, že porušil povinnost vyplývající ze stavebního povolení vydaného teprve dne 22. 2. 2007, tedy cca dva měsíce poté, kdy došlo k inkriminované události. Taková retroaktivní konstrukce je nejen nepřípustná, ale navíc si i protiřečí, jak na to výstižně poukázali jak dovolatel, tak i vyjadřující se státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství.

Provádění stavby bez stavebního povolení, zajištění odborného vedení realizace stavby a bez příslušné dokumentace sice nepochybně je porušením zákonných povinností ze strany stavebníka, avšak z této skutečnosti samotné nelze - bez dalšího – v trestně právní rovině dovodit, že se jedná o takové porušení zákonných ustanovení či ustanovení obecně závazných právních předpisů, které by mělo zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život nebo zdraví. Z jejich porušení proto nelze ani primárně dovozovat porušení důležité povinnosti vyplývající z dovolatelova postavení (soudy jinak blíže nedefinovaného), nehledě na to, že podle zjištění soudů k úrazu poškozeného M. O. bezprostředně vedly zcela jiné důvody (příčiny).

Názor, že předmětný skutek v podobě, jak byl popsán ve výroku napadeného rozsudku, bylo možno bez upřesnění právně posoudit jako trestný čin ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák., proto Nejvyšší soud nesdílí.

Podstatu protiprávního jednání obviněného (dovolatele), které zároveň mohlo být v přímé příčinné souvislosti se zraněním poškozeného, však představuje technologický postup, kdy podle zjištění soudů nařídil namíchání betonové směsi nedostatečné kvality s nízkou dávkou cementu, a především předčasnou demontáž použitého plastového bednění a současně nezajistil bezpečnost pracovníků,

resp. jako řídící pracovník nevydal takové pokyny, aby možnému následku v podobě úrazu některého z nich nedošlo. Právě v takovém jednání by bylo možno spatřovat porušení důležité povinnosti vyplývající z postavení dovolatele či uložené mu podle zákona. Bylo proto namístě posuzovat především otázku, zda obviněný (dovolatel) svými neodbornými pokyny porušil některou normu upravující složení betonové směsi (což mělo být /vedle předčasného odbednění/ jednou z příčin zřícení ostění) a zejména též ustanovení právních předpisů vztahujících se k ochraně života a zdraví při práci. Právě taková konkrétní ustanovení pak měla být citována ve výroku rozsudku (tzv. skutková věta), z něhož by bylo zároveň patrno, že se jednalo o primární příčinu vzniklého následku (účinku) spočívající ve zranění pracovníka M. O.

V projednávané věci však odvolací soud nadbytečně zdůraznil skutečnost, že práce na betonovém ostění byly prováděny bez stavebního povolení a příslušné dokumentace, aniž by se (z hlediska viny dovolatele trestným činem ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák.) podrobněji zabýval dalšími důležitými skutkovými okolnostmi, především tím, z čeho vlastně vyplývalo oprávnění dovolatele řídit předmětné stavební práce (pokud takové oprávnění vůbec měl), tzn. čím bylo vlastně založeno jeho vedoucí postavení na stavbě, a zda tedy byl osobou, kterou za dosud zjištěného skutkového stavu věci lze činit trestně odpovědnou za způsobenou stavební havárii a s ní spojený následek (účinek) spočívající v poruše zdraví jedné z osob, které na stavbě pracovaly.

Se zřetelem k důvodům rozvedeným v předcházejících odstavcích Nejvyšší soud shledal, že obviněný G. S. své dovolání zčásti uplatnil nejen právně relevantně, ale i důvodně. Napadené rozhodnutí je totiž založeno na vadách předpokládaných v důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. S ohledem na jejich význam (viz výše) pak nelze na jeho právní moci a stabilitě spravedlivě trvat.

Nejvyšší soud proto z podnětu dovolání obviněného podle § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 9. 2. 2009, č. j. 39 To 73/2008-283 a podle § 265k odst. 2 věta druhá tr. ř. zrušil rovněž i všechna další rozhodnutí na zrušený rozsudek obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Krajskému soudu v Ostravě přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Rozhodnutí o zrušení napadeného rozhodnutí a přikázání věci učinil Nejvyšší soud podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. v neveřejném zasedání, když zjištěné vady zjevně nebylo možno odstranit ve veřejném zasedání.

Věc se tak vrací do stadia, kdy Krajský soud v Ostravě bude muset znovu projednat řádný opravný prostředek (odvolání), který obviněný G. S. podal proti rozsudku Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 25. 8. 2008, č. j. 1 T 46/2008-228. Při novém projednání věci bude postupovat v intencích rozhodnutí Nejvyššího soudu, přičemž bude povinen řídit se právním názorem, který k projednávaným právním otázkám ve svém rozhodnutí vyslovil Nejvyšší soud, a bude-li to pro objasnění věci nezbytné, v potřebném rozsahu řízení ve shora naznačených směrech doplní (§ 265s odst. 1 tr. ř.). Ustanovení § 259 odst. 3 písm. a), b) tr. ř. takový postup umožňuje.

Jestliže obviněnému bylo kladeno za vinu, že trestný čin ublížení na zdraví podle § 223 tr. zák. spáchal porušením důležité povinnosti vyplývající z jeho postavení, bude především zapotřebí, aby odvolací soud zjistil, na základě čeho toto postavení vlastně vzniklo (např. na základě smlouvy, písemného pověření či jinak) a jaká práva a zejména povinnosti s ním bylo možno spojovat. Teprve na tomto základě bude odvolací soud mít možnost reálně posoudit, které povinnosti vyplývající z jeho postavení (či přímo uložené mu podle zákona) obviněný zaviněně (§ 5 tr. zák.) porušil a do jaké míry bylo jejich porušení významné jako příčina vzniku způsobeného následku (účinku). Z dosavadních skutkových zjištění soudů přitom plyne, že bezprostřední příčinou úrazu poškozeného M. O. bylo nedodržení technologického postupu při namíchání betonové směsi, což mělo vést k oddělení a následnému zřícení betonového ostění, a dále porušení pravidel bezpečnosti práce, zejména pokud jde o předčasné odstranění plastového bednění a s tím související rizika. Odvolací soud si proto musí

ujasnit, jaké konkrétní bezpečnostní předpisy či technologické normy byly v daném případě porušeny a v jakém směru, a zda za to lze činit odpovědným právě obviněného. Zároveň posoudí, zda se vzhledem k jeho postavení jednalo o povinnosti důležité, jejichž nerespektování (porušení) má zpravidla za následek nebezpečí pro lidský život a zdraví. Tyto závěry pak odvolací soud ve svém novém rozhodnutí náležitě vyloží a odůvodní (viz § 125 odst. 1 tr. ř.).

Ačkoliv nelze předjímat, zda odvolací soud ve věci znovu rozhodne odsuzujícím rozsudkem, Nejvyšší soud závěrem (jako obiter dictum) k případným změnám v popisu skutku poznamenává, že soud může rozhodovat toliko o skutku, který je uveden v obžalobě (§ 220 odst. 1 tr. ř.), nicméně bez toho, že by byl striktně vázán popisem žalovaného skutku, neboť některé skutkové okolnosti mohou - podle výsledků dokazování - odpadnout a některé jiné přistoupit. Pojem „skutek“ zákon blíže nedefinuje a ponechává jeho vymezení na soudní praxi. Ta vychází z toho, že skutkem je určitá událost ve vnějším světě charakterizovaná určitým jednáním (souhrnem skutkových okolností) a jeho následkem. Pro posouzení toho, zda jde o týž skutek, je přitom zcela irelevantní právní posouzení daných skutkových okolností. Podstatné naopak je, že o týž skutek jde nejen při naprostém souladu v jednání i v následku, ale též v případě shody alespoň v jednání při rozdílném následku, stejně jako v případě shody v následku při rozdílném nebo částečně rozdílném jednání.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů , judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- Náhrada škody
- Správní žaloba a trestní rozsudek
- Zajištění věci (exkluzivně pro předplatitele)
- Zastupování zmocněncem (exkluzivně pro předplatitele)
- Slyšení ve vazebním řízení
- Účast obviněného u hlavního líčení
- Nesprávné poučení
- Nepříčetnost obviněného
- Nároky poškozených (exkluzivně pro předplatitele)
- Nemajetková újma, nutná obrana (exkluzivně pro předplatitele)
- Opatrovník (zmocněnec) poškozeného (exkluzivně pro předplatitele)